

Mihai Demetriade

TARA
UNJUI SINGUR

O microistorie a represiunii
din anii 1970-1980

POLIROM
2024

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	9
<i>Listă de abrevieri</i>	11
Preambul.	15
Ce este acela un disident sau un opozant? Un scurt excurs interogativ	25
Unde plasăm vocea unui om obișnuit?	42
Abuzul.	54
Reținerea și ancheta	59
Contestarea. Cum se naște un opozant	64
Răpirea și prima internare forțată la neuropsihiatrie. 5-16 septembrie 1971	67
Reevaluarea tardivă a cazului. 9 iunie 1975. „Faptele au fost amnistiate” ...	70
Scrisorile către Ceaușescu. 5 decembrie 1977. 3 februarie 1978. 8 februarie 1978.	75
Securitatea intră în scenă	81
Scrisorile către șeful Inspectoratului MI Argeș (16 februarie 1978) și Comitetul Județean PCR Argeș (3 mai 1978)	84
Protestul. 27 septembrie 1979. Rolul Decretului 153/1970	98
„Rezervația lui Ceaușescu”: 28 septembrie – 27 noiembrie 1979.	103
Măsurile operative în Acțiunea „Viitorul”. „Neutralizarea” prin internare și arestare	111
Tentativa unei înscenări judiciare (vara și toamna 1980)	119
Radio Europa Liberă.	122
Viața unui om singur. Greva privitoare la articolul 33 din Constituție	125
14 mai 1981 – „cercetarea informativă” și „avertizarea”	132
„Lulache, Câinele Om.” Vecinii și dimensiunea performativă a urii	139
Evenimentele din ianuarie 1982: drumul la Constanța, aducerea cu escortă, ancheta, internarea forțată și a doua expertizare neuropsihiatrică (3-15 ianuarie 1982). „Așa voi construi eu socialismul”	143

Acțiunea „Triunghiul”. Diversiunea „legionară” (1982-1985). Deschiderea primului DUI „Docherul” (18 octombrie 1982 – 29 noiembrie 1984) ...	152
Turbulentul.....	159
Combinațiile operative – succesivele încercări de „neutralizare”.....	162
Tentativa unei alte „combinații” violente, menite „neutralizării”. Propunerea lt.-col. Ghițescu din 27 decembrie 1983 și tentativa din 4 mai 1984.....	171
În cele din urmă, strategia neutralizării dă rezultate: trimiterea conspirată în detenție contravențională (19 septembrie 1984).....	176
Eliberarea din penitenciar, redeschiderea DUI și declanșarea conflictului diplomatic alături de înscenarea unei provocări „pe linie de Procuratură” (17 mai 1986)	180
„Cât o să existe regimul ăsta, nu are nimeni dreptate.” Descinderea din 12 septembrie 1986	191
„Să facem totul pentru a fi găsit.” O nouă „neutralizare” – internarea la neuropsihiatrie. Închiderea DUI-ului (1986-1988)	196
Obiectivul „Caraiman” și internaționalizarea cazului (1981-1991). Urmărirea fratelui și a fiului lui Marin Chiriță.....	202
„Elementele cinstite” și operațiunile sub acoperire	213
Cum ajunge un zilier subiectul unui diferend diplomatic?.....	221
 Concluzii.....	 241
 <i>Anexă documentară</i>	 245
<i>Fișe ofițeri</i>	327
<i>Note</i>	343
<i>Bibliografie</i>	457
<i>Index</i>	467

Lt.-maj. Burcă, unul din ofițerii prezenți la vizita din 15 iulie, îi spune că nu avea de gând să se liniștească și nici să accepte convenția domestică a primirii corespondenței rudelor exilate, tocmai pentru ca „aceștia să declanșeze un scandal prin postul de radio Europa Liberă la nivel de state și-n final guvernul român să fie obligat să-l despăgubească pentru bunurile confiscate”⁴⁴. Mai bine singur și izolat decât un pion în mâna Securității. Într-un fel, strategia încăpățănării, absurdă și de neînțeles pentru organe, irațională până la un punct, a avut un singur câștigător: conștiința celui afectat. Singură, refuzând pactizarea, a fost forma ei de supraviețuire.

Între timp, în centrala MAE se desfășurau preparative intense pentru organizarea unei vizite de stat a lui Ceaușescu în Australia⁴⁵. Presiunile creșteau și orice obstacol care ar fi periclitat importantul obiectiv trebuia rapid înlăturat. Trecuseră șase luni de la eliberarea opozantului și Securitatea nu reușise să facă nimic. Principalul obiectiv pentru MAE era semnarea mai multor acorduri comerciale între cele două țări⁴⁶, alături de profilarea lui Ceaușescu ca lider de anvergură, aflat în mijlocul multiplelor probleme ale agendei internaționale. După patru ani de proteste ale rudelor lui Marin, alături de alte zeci de cazuri dramatice de exilați români ale căror familii erau ținute ostatece de regimul de la București, diplomația australiana avea mari dificultăți în armonizarea agendei bilaterale, respectarea drepturilor omului impunându-se drept capitol de nedepășit al acesteia. Marin însuși devenise parte a agendei. În 22 iulie, secretarul I al Ambasadei Australiei cu reședința la Belgrad, J. Williams, ca să se asigure că șeful misiunii va primi informațiile necesare, a avut o discuție pregătitoare cu Dumitru Popa, ambasadorul român în Iugoslavia, spunându-i că „problema situației cetățeanului Marin Chiriță” va fi ridicată de John Hoyle, ambasadorul Australiei, la întâlnirea pe care urma s-o aibă „în următoarele zile” la București cu oficialii MAE⁴⁷. Autoritățile australiene doreau „să primească informații despre starea acestuia, în așa fel încât să poată fi comunicate fiului său”, în contextul „acțiunilor sale publice”⁴⁸. Întâlnirea lui Hoyle cu Ilie Văduva a avut loc la București în 26 iulie, fără nici un rezultat, partea română nereușind să ofere garanții că opozantului îi sunt respectate toate drepturile⁴⁹. În 2 august, nemulțumiți de insistențele australienilor, oficialii MAE îi solicită lui Popa să aibă o nouă discuție cu Hoyle. Ambasadorul Australiei a fost destul de tranșant, condiționând explicit programarea vizitei lui Ceaușescu, un proiect îndelung solicitat de partea română, de „clarificarea oricărei situații care ar putea impieta asupra desfășurării cu succes a întâlnirii”⁵⁰. Hoyle i-a spus, tranșant, că „se impune rezolvarea cazului Chiriță [...] care, nerezolvat, are efecte negative asupra relațiilor dintre cele două țări”⁵¹ [subl.m.].

Îngrijorat de intransigența ambasadorului Australiei, Dumitru Popa i-a propus o soluție adjunctului ministrului, Traian Pop, în răspunsul în care relatează discuția, trimis Centrului MAE în aceeași zi: „În măsura în care cetățeanul Chiriță nu dorește să dea curs chemării fiului său, ar fi bine ca într-o convorbire telefonică el să spună personal fiului acest lucru, fapt care ar transforma cazul într-o chestiune particulară, de familie și l-ar scoate de pe ordinea de zi a relațiilor dintre cele două țări”⁵². O adresă a Direcției I a DSS din 6 septembrie 1985 către Pitești reproduce ceea ce „ministerul de Externe al RSR” – plecând de la poziția guvernului australian – comunicase Securității, și anume „că pe ordinea de zi a discuțiilor referitoare la o eventuală întâlnire româno-australiană la nivel înalt se află cazul Chiriță Marin din județul Argeș care, nerezolvat, are efecte negative asupra relațiilor dintre cele două țări” [subl.m.]⁵³. MAE solicitase Securității să rezolve cât se poate de repede cazul. Una din soluțiile operative, sugerată de ambasadorul român în Iugoslavia, era să transforme cazul într-o simplă „chestiune particulară, de familie”, scoțându-l, astfel, „de pe ordinea de zi a discuțiilor pregătitoare”, fiind necesar „să se întreprindă măsuri de a-l determina pe Chiriță Marin să ia legătura cu fiul și fratele său din Australia și să le comunice că nu dorește să dea curs chemărilor de a emigra”⁵⁴.

Ca atare, în 6 septembrie 1985, șeful Direcției I, gen.-mr. Bordea Aron, a ordonat Argeșului, pe fondul preconizatei „întâlniri româno-australiene la nivel înalt”, să-l determine pe opozant să „telefoneze ori să scrie” rudelor exilate, „să le facă cunoscută poziția sa”, așa încât acestea să „nu mai întreprindă acțiuni ostile RSR”⁵⁵. Ca urmare a unei suite de „convocări” eșuate, șeful Securității Argeș a cerut „să fie găsit și adus la inspectorat”⁵⁶ pentru prelucrări. În după-amiaza zilei de 15 septembrie, lt.-col. Ghițescu, însoțit de un plutonier de Miliție (Ilie Constantin), s-a dus acasă la Marin, anunțându-l că este convocat la șeful Securității, „pentru a discuta problema plecării în Australia”⁵⁷. Marin le-a spus că „nu se supune ordinelor conducerii Securității sau Miliției județene și, pentru că tot îl tracasează, să comunice fiului său Ion să continue protestul început în 19 ianuarie 1985 la Sidney”⁵⁸. Nu va discuta „nici cu șeful Securității județene Argeș, nici cu reprezentanții Marii Britanii sau Australiei până ce nu va fi despăgubit pentru bunurile ce i-au fost luate de miliția din Constanța”⁵⁹. A doua zi, în 16 septembrie, odată cu redactarea eșecului, lt.-col. Ghițescu propunea ca „prin organele de miliție să se acționeze pentru a fi trimis din nou în judecată, fie pentru ultragiuri, fie la Decretul 153/1970”, fiind „un element dușmănos, pretabil să recurgă la acțiuni turbulente”⁶⁰.

În 1985, au existat alte trei încercări succesive de trimitere în judecată a opozantului sau de internare la Spitalul de Psihiatrie din Poiana Mare,

jud. Dolj, neduse până la capăt din diverse motive. Din *Nota de analiză* a lt.-col. Ghițescu din 23 septembrie 1985, rezultă că, „pe parcurs, analizând situația sa, s-a căzut la măsura aplicării, *mai întâi*, a unei combinații informativ-operative prin interpunerea fie a unui ofițer sau a unui informator pregătit amănunțit cu situația celor din Australia pentru a se încerca o influențare pozitivă. *În cazul când rezultatul va fi negativ, se va acționa prin organele de miliție, fie de a fi trimis în judecată, fie de a fi internat la Poiana Mare*”⁶¹ [subl.m.]. O încercare de internare existase și în 3 iunie 1985, așa cum am amintit deja, atunci când lt.-col. Ghițescu a mers la Laboratorul de neuropsihiatrie al Spitalului Județean Argeș să verifice dosarul medical al lui Marin (Foaia de observație nr. 1074/25 din ianuarie 1982). Cum expertiza din 1982 îl găsisse perfect sănătos, Ghițescu a avut o discuție prospectivă cu „șeful de secție, medicul Eremia”⁶², despre modul în care putea fi din nou expertizat. *Nota raport*, care redă discuția clarifică doar intenția Securității, și anume cât de repede putea fi din nou internat opozantul, care ar fi fost procedurile, fiind însă destul de ambiguă cu privire la atitudinea medicului. Irimia (acesta fiind numele corect al medicului), pentru că opozantul „refuză internarea în spital pentru o asemenea expertiză”, l-a „asigurat că poate să-l cheme pentru o nouă expertiză medicală în baza unei adrese a organelor de miliție sau a organelor locale [de partid, n.m.]”⁶³. Ofițerul stabilește, apoi, pașii necesari, trebuind să se ia legătura cu Consiliul Popular al comunei Suseni, care urma să se adreseze Laboratorului, pentru ca, în cele din urmă, să se facă „propunerile corespunzătoare”⁶⁴.

Negăsind explicații plauzibile pentru absența lui Marin de la întâlnirile programate la București, australienii au mai încercat, tot prin intermediul Ambasadei Britanice, solicitându-i să vină și într-una din zilele 7-9 octombrie 1985⁶⁵. Rugămintea a fost întărită și printr-o invitație separată, trimisă de Oficiul Diplomatic de la Belgrad la începutul lunii. Pentru a confirma că primise mesajele, a fost chemat la telefon la poșta din Suseni. Nefiind în sat, diplomaților li s-a răspuns că Marin nu poate fi găsit, dar pot obține informații de la Petre Chiriță, unchiul și vecinul lui. Ce nu știau australienii era că unchiul era și agentul Securității⁶⁶, canalul fiind, astfel, „interceptat”. Marin intuise, pentru că, undeva prin august 1985, i-a interzis unchiului să-i mai intre pe proprietate⁶⁷ sau să-i mai preia corespondența⁶⁸. Diplomații de la Belgrad i-au transmis lui Petre un mesaj în 5 octombrie, spunându-i că, dacă „Marin nu dorește să accepte această scrisoare”, există „sugestia să vă căutăm pe dumneavoastră în legătură cu această problemă”⁶⁹. Petre era rugat să vorbească cu Marin, urmând să-i transmită să vină în perioada 7-9 octombrie la Ambasada Marii Britanii la București, „pentru convorbiri”⁷⁰. Intuind suspiciunile previzibile ale

autorităților comuniste, australienii au asigurat că „unica intenție a acestui interviu e să asigurăm pe Ion că bunăstarea dl. C. Marin este satisfăcătoare”⁷¹. Urmare a eșecului repetat de a-l contacta, a lungilor perioade de tăcere, pe care regimul nu le putea clarifica mărturisind că Marin era în detenție, diplomații australieni de la Belgrad s-au decis să-i facă o vizită în Chirițești, undeva la sfârșitul lunii septembrie, începutul lui octombrie. Veniți cu două mașini, l-au căutat acasă, s-au interesat despre el la vecini, fără a-l găsi⁷².

În 21 octombrie 1985, un diplomat de la Ambasada Australiei la Belgrad a sunat la Consiliul Local al comunei Suseni, interesându-se de soarta opozantului, dacă era sănătos, rugându-l pe vicepreședintele Consiliului Local, Ion Alexescu, să-l cheme la telefon. „S-a comunicat că Marin Chiriță locuiește la o distanță de 4-5 km, în satul Chirițești”, și că „va încerca să-l aducă la telefon la ora 12 dacă va fi găsit la domiciliu”⁷³. Vicepreședintele s-a „deplasat personal” la locuința lui, dar nu l-a găsit acasă. Vecinii i-au spus că era sănătos, lucra pe un șantier de construcții, venea acasă o dată pe lună, ultima oară fusese văzut pe 15 septembrie 1985⁷⁴. Data era comunicată la ordinul Securității, reprezentând chiar ziua când Ghițescu îl vizitase pentru convocarea la Inspectorat. Ambasada a revenit, încercând o reprogramare a convorbirii, pentru 22 octombrie, la ora 12⁷⁵. Cei de la Consiliul Local sunt sfătuiți de Securitate ca la următorul telefon să spună că Marin nu e acasă, dar că este sănătos, iar rudele lui să stea fără griji. Dacă doresc, pot veni în România să-l vadă, „nu-i deranjează nimeni”, uitând să spună că cei doi, frate și fiu, aveau, încă din aprilie 1983, interdicție de intrare în RSR timp de 10 ani⁷⁶! În același timp, Securitatea stabilise ca la scrisorile lui Ion Chiriță să răspundă Petre Chiriță, unchiul lui Marin⁷⁷. Reprezentanții Ambasadei Australiei din Belgrad au revenit cu un apel telefonic în 24 octombrie 1985, primind aceleași răspunsuri liniștitoare, dar neconcludente; ca atare au rugat ca a doua zi (25 octombrie) să fie invitat la telefon Petre, singura rudă „disponibilă” în sat, pentru o discuție cu Ion Chiriță. Securitatea a propus acceptarea convorbirii, cu condiția să se „stea lângă el pentru a dirija ceea ce va discuta la telefon cu ambasada”⁷⁸. Bine prelucrat, Petre a răspuns la telefonul programat, spunând „de mai multe ori că [Marin] este sănătos, însă este plecat din localitate de mai mult timp”⁷⁹.

În 28 decembrie 1985, dosarul a fost reanalizat la nivelul conducerii Inspectoratului Argeș al MI⁸⁰. În urma ședinței, s-a ordonat intensificarea măsurilor pe linia rețelei informative pentru ca opozantul să fie convins să accepte pașaportul, urmând să fie determinat să părăsească țara. În decembrie 1985 – ianuarie 1986, Marin și-a câștigat traiul lucrând ca zilier la descărcarea unor vagoane cu furaje și „tăiței” din sfeclă din stația

CFR Leordeni, destinate complexului de vaci de lapte al IAS Căteasca (comuna Oarja), în condiții destul de precare, dormind într-un grajd al IAS-ului⁸¹.

La începutul lui 1986, majoritatea notelor informative indexau amenințările proferate de Marin la adresa ofițerilor de Miliție și Securitate care îi făceau vizite periodice sau cu care interacționa la convocările de la Inspectorat. Tracasat, umilit, disperat, trăind de pe o zi pe alta, ajuns într-o stare de mizerie „de nedescris”, „murdar, jegos”⁸², așa cum îl descria, în 7 februarie 1986, un informator, Marin ajunsese un pachet de nervi. Amenința că dă foc postului de Miliție, că îl omoară cu toporul pe șeful de post, „că nu are ce să piardă”, fiind „bolnav de cancer”, o să-i omoare și pe cei care îi aranjaseră ultima arestare, din cauza cărora stătuse cinci luni în închisoare⁸³. Încă din ianuarie 1986, șeful SII îi ordonase ofițerului de caz „ca permanent să fiți în măsură să cunoașteți preocupările, locul de muncă” și „dacă este vizitat de cetățeni străini”⁸⁴, stabilind să se acționeze „pentru influențarea sa pozitivă, iar dacă nu înțelege, să acționăm pentru documentarea activității sale dușmănoase și să fie avertizat”⁸⁵. Erau ultimele luni de muncă ale lt.-col. Ghițescu, trecut în rezervă în mai 1986, coordonarea dosarului fiind preluată de lt.-col. Drăgușin Ion⁸⁶.

În 9 februarie, tonul șefului Serviciului se înăsprește, după amenințările lui Marin: „Cu acest nebun nu trebuie să ne jucăm, este pretabil să comită asemenea fapte. Se impune să luăm măsuri împotriva lui pentru a preveni asemenea acțiuni ostile”⁸⁷.

Frustrarea și furia opozantului le vedem în 28 martie 1986, atunci când este căutat acasă de șeful Pașapoartelor din Inspectoratul Județean MI Argeș, însoțit de „colonelul Petrescu”⁸⁸ de la UM 0200 din București⁸⁹ și inspectorul-șef, încercând să-l convingă să accepte documentele de călătorie și să plece din țară, operațiunea fiind înregistrată cu mijloace T.O. mobile⁹⁰. Amenințător, Marin a ieșit la ei cu toporul, nepermițându-le să intre în curte. Detaliul a fost folosit de ofițeri care au manipulat contextul, în raportul evenimentului, continuând povestea că „este bolnav psihic, îndoctrinat de posturile de radio străine pe care le ascultă, având convingerea că el și cu alții de teapa lui vor deveni «eroi ai României»”⁹¹. Speriați și decizi să pună capăt problemei în aceeași zi, cazul este din nou luat în discuție la nivelul conducerii Inspectoratului MI Argeș. *Nota* redactată după întâlnire confirmă starea opozantului, descris ca

profund șocat de „nedreptățile” care i s-au făcut în decursul anilor, începând cu 1970, de către autoritățile române, prin faptul că i-au fost confiscate pe nedrept obiectele personale în valoare de 30.000 lei, acestea nefiindu-i redată nici până în prezent, în ciuda hotărârii instanței judecătorești prin care i s-a

comunicat că obiectele respective îi aparțin. Pentru acest lucru Chiriță Marin acuză în termeni vehemenți organele de stat și în general regimul politic din țara noastră⁹².

Prioritară pentru opozant era recuperarea contravalorii bunurilor confiscate, la care adăuga „dobânzile”, abia după asta ar putea „înainta formele de plecare”⁹³. „De asemenea, nu va pleca din țară până când nu-i va vedea pedepsiți pe cei care i-au adus aceste prejudicii.”⁹⁴ Mai exact, „cei care i-au luat ceasul de la mână când a fost condamnat”⁹⁵, cei care i-au rupt firele electrice de la casă în urmă cu un an de zile și, de asemenea, șeful de post din localitate, care a contribuit la toate aceste aspecte”⁹⁶.

Securitatea a făcut, în aceeași zi, un raport către ministrul de Interne George Homoștean, însoțit și de o copie a benzii magnetice înregistrate în fața locuinței lui Marin⁹⁷. Cum reacția opozantului nu fusese deloc cea scontată, în 11 aprilie, Serviciul I, care îl avea în control direct, a sesizat Procuratura Județeană Argeș – „personal procurorului șef Raicu Victor” –, cerând „măsuri de influențare pozitivă” și determinarea să plece în Australia⁹⁸. Decizia Informațiilor Interne de la Argeș este confirmată și în 26 aprilie, când au informat unitatea de Contrainformații a CIE (UM 0195), extrem de îngrijorată de Ion și Constantin, capabili să „recurgă la acțiuni deschise asupra reprezentanților țării noastre atât în Australia cât și în alte state”, că întrucât și Marin era „capabil să acționeze deschis asupra ofițerilor de miliție și securitate”, decisese ca „în scop de prevenire” să ia legătura cu Procuratura Județeană Argeș „pentru a acționa asupra sa”, ca să „renunțe la asemenea preocupări”⁹⁹. Prin urmare, în 17 mai 1986, la o nouă analiză a dosarului la nivelul conducerii Inspectoratului Argeș, a fost chemat și procurorul-șef al Procuraturii Județene, Raicu Victor¹⁰⁰. Imediat după terminarea ședinței, cum la București se așteptau rezultate, s-a întocmit un alt raport către ministrul Homoștean¹⁰¹. „Situându-se pe o poziție net dușmănoasă, atât față de rețeaua care l-a contactat cât și față de ofițerul de securitate, făcând afirmații de natură ostilă la adresa orânduirii sociale și de stat, la adresa conducerii superioare de partid și de stat”, s-a luat decizia ca „*pe linie de procuratură să se acționeze asupra sa potrivit legii*”¹⁰² [subl.m.]. „Linia” procuraturii presupunea demararea unei cercetări penale pe motive de „ultraj” sau „tulburare a liniștii publice” dar și alte măsuri. „Alte măsuri” se luau atunci când exista presiunea timpului, iar un „probatoriu”, chiar provocat și construit, era dificil de administrat. Ele presupuneau metodele violenței digresive și camuflate, cum ar fi răpirea și izolarea o perioadă într-un spațiu conspirat sau internarea într-un spital de boli mintale. Implicarea Procuraturii în punerea în aplicare a „măsurilor preventive” ale Securității, de la avertizări până